

Utveckling av en forskningsmiljö vid Steneby

En KU-rapport

Anna-Lill Nilsson

2012

Rapporten beskriver Stenebys arbete med att skapa en forskningsmiljö med fokus på det KU-projekt som syftade till att kompetensutveckla kollegiet och ge underlag för att precisera forskningsstrategin

Innehåll

Sammanfattning	3
Utveckling av en forskningsmiljö och en forskningsstrategi på Steneby, ett KU-projekt.....	4
Inledning.....	4
Syfte	4
Material och teknik.....	4
Kroppen som referenspunkt	5
Rum	5
Kontext	5
Genomförande	5
Presentationerna	6
Jag vet inte helt.....	6
Grindar och entréer för offentliga parkmiljöer	7
999-kronorsstol i Tibro.....	9
Begravningsplatsen och konstsmide i utveckling.	10
Anslagstavlor.....	11
Den första och andra naturen	12
Resultat.....	13
Källförteckning.....	15
Bilagor	16
Bilaga 1	16
Bilaga 2	19
Bilaga 3	23
Bilaga 4	26
Bilaga 5	31
Bilaga 6	34
Bilaga 7	35
Utbildnings- och Forskningsstrategi vid Institutionskollegiet Konsthantverk och Design på Steneby	36
Inledning.....	36
Steneby är samlingsnamnet på utbildnings- och kulturverksamheten i Dals Långed.....	36
Möbeldesign	36
Järn & Stål.....	36
Textil – Kläder - Formgivning	36
Om helheten	36
Utveckling av en utbildnings- och forskningsstrategi	37
Inventering av Stenebys undervisnings- och kunskapsområden	37

Material och teknik som bärare av uttryck.....	37
Kroppen som referenspunkt	38
Interaktioner med rummet i form av plats, scen, offentligt rum, samhälle osv.....	39
Syfte	39
Viktiga ställningstaganden i vår utbildning- och forskningsstrategi.....	40
Mål och genomförande.....	40
Källförteckning.....	42

Sammanfattning

Utvecklingen av en forskningsmiljö på Steneby beskriver f.d. Institutionen för Konsthantverk och Designs (numera HDK vid Steneby) strävan att utveckla en forskningsmiljö. Rapporten berättar om kunskapsinventeringen vid institutionen som inringande tre viktiga områden; material, kropp och rum och beskriver vidare hur Steneby beslutar att driva artist in residens projekt och öka lärarkårens aktivitet att söka konstnärliga utvecklingsmedel.

Med detta som utgångspunkt sökte Steneby ett gemensamt KU-projekt där lärare fick tid att skriva ansökningar som sedan låg till grund för ett seminarium om att skriva ku-ansökningar där Johan Öberg, Gabriella Ohlshammar och Marcus Jahnke fungerade som opponenter. Ansökningarna och seminariet användes därefter som bas i det fortsatta arbetet med att avgränsa forskningsämnen för Steneby. Detta ledde fram till två forskningsbara ämnen:

Materiallets möjligheter, uttryck och funktion i bestämda sammanhang

”Att vara kropp” som referenspunkt i det dagliga arbetet som konsthantverkare och designer.

Rum är också ett område som alltid är centralt i projekt vid Steneby dock inte som ett enskilt forskningsområde.

KU-projektet gav också underlag för att vidare utveckla en forskningsstrategi ett arbete som kontinuerligt fortgår.

Utveckling av en forskningsmiljö och en forskningsstrategi på Steneby, ett KU-projekt

Inledning

Steneby har arbetat med sin forskningsstrategi under det senaste året. En liten forskningsgrupp med representanter från alla avdelningar har samlats och försökt ringa in vad forskning kan vara för Steneby. Beslut togs för två år sedan att i första hand arbeta på att skapa en forskningsmiljö på Steneby. 2011 samlades hela högskolan under två dagar för att inventera kunskap och tydliggöra kunskapsområden. Utifrån detta material har möjliga forskningsområden för Steneby formulerats. De tre områdena, som är centrala för alla avdelningar på Steneby, beskrivs nedan. Från det inringade materialet behövde vi bli konkreta. Områdena behövde begränsas och tydliggöras och om detta handlar vårt KU-projekt. Vi tror på att kunskap föds i handling och avsikten med utformningen av detta KU-projekt är "learning by doing", ett uttryck som ofta hänförs till John Dewey men kanske har mera med hans efterföljare att göra¹.

Alltså sökte vi pengar för att ge tid åt sex lärare att formulera, för dem och sina avdelningar, relevanta utvecklingsprojekt och för att i seminarieform sedan diskutera dessa.

Syfte

Syftet med KU-projektet är att kompetensutveckla våra lärare och att vidareutveckla och precisera vår forskningsstrategi så att vi kan skapa en komplett studiemiljö på Steneby.

Material och teknik

Steneby är en skola där kunskap om material och teknik är en förutsättning men där det krävs insikt i gestaltungsproblematik, omvärldsorientering och förmåga att placera sina konstnärliga processer i en historiskt och samtida kontext för att arbetet skall nå kvalitetsmålen. Materialet kan beskriva förvandling, transformation, och på så sätt bära en berättelse. Teknikers estetik kan undersökas och utvecklas. Materialet kan vara

¹ Hartman Sven, Lundgren Ulf P, Hartman Ros Mari John Dewey Individ Skola Samhälle 2004 sid. 26

utgångspunkten eller kan väljas efter koncept, det innehåll som ska undersökas och förmedlas. Inget material äger konstnärligt värde i sig, men materialbaserade utgångspunkter öppnar för andra typer av metoder och processer än vad helt konceptbaserat arbete gör.

Kroppen som referenspunkt

Att vara kropp har både fysiska, kulturella och personliga aspekter. Att vara kropp handlar om identitet, kommunikation, rörelse förmåga, mått, spår, avtryck m.m. Alla utbildningsinriktningar på Steneby relaterar till kropp på något sätt. Det är centralt i den textila utbildningen i samtalen om uttryck och identitet. Kroppen som metafor är också viktig i den textila utbildningen, då nästan all textil på något sätt refererar till kropp. För möbeldesign är kroppens mått en viktig infallsvinkel i form av brukaren som med sin kropp interagerar med artefakten. I Järn & Ståls arbete med det offentliga rummet är kroppen viktig både som brukare och metafor. "Kropp är" skriver Otto Samulesson Järn & Stål, i en ansökan om KU-medel, *en tydlig del av projektet, i form av kyrkogårdsbesökarnas interaktion med de objekt och miljöer som gestaltas.*

Rum

Rum; rumslighet, plats, scen, offentligt rum, samhälle. Rummet är något som förenar alla utbildningar på Steneby, såväl det faktiska rummet som begreppet rum och dess olika implikationer.

Kontext

Kontexten för projektet är forskningssatsningen på den konstnärliga fakulteten och vikten av att skapa en komplett miljö på Steneby. Utan en forskningsutveckling kommer skolans kompetensområden och utbildningar att stagnera. Skolans rika tradition behöver både utforskas, kritiskt granskas, utvecklas och provas i nya kontexter. Kunskapen behöver relateras till samtida samhällsbehov och filosofier. Genom att samlas kring en forskningsstrategi kan arbetet med att utveckla utbildningarna fokuseras, samtidigt som hänsyn kan tas till den lika viktiga utvecklingen av enskilda lärares praktiker.

Genomförande

En viktig grundtanke i forskningsutvecklingen på Steneby har varit att göra det till en angelägenhet för alla. En forskningsutveckling måste knytas till utbildningarnas utveckling och till lärarnas kompetensutveckling. Helst bör också studenterna delta på något sätt. Hitintills har inte det sistnämnda gått att genomföra men det finns i planeringen för något av de förslag till KU-arbeten som detta KU-projekt initierar. På sätt och vis introduceras

studenterna under hela sin utbildning till en forskande hållning genom det undersökande och utforskande arbetssätt som alla utbildningarna använder och genom den övning i att kommunicera resultaten av arbetena som specifikt tränas i ämnena Visuellt gestaltning och kommunikation samt Teori.

Studenterna har också blivit engagerade i de olika "artist in residens" projekten.

Varje avdelning kom överens om vilka som skulle skriva ansökningarna och ett forskningsseminarium med tre externa deltagare som opponenter planerades.

Seminariet ägde rum den 26-27 mars 2012 på Baldersnäs Herrgård och de externa opponenterna var Johan Öberg, forskningssekreterare från konstnärliga fakulteten på Göteborgs Universitet, Marcus Jahnke, doktorand från HDK och Gabriella Ohlshammar, som representant från Vetenskapsrådet. Till seminariet inbjöds alla anställda lärare och uppslutningen var mycket god.

Presentationerna

Jag vet inte helt

Först att presentera var Alexander Grüner, textil. Projektet hade fått arbetsnamnet *Jag vet inte helt*. Det handlade om att spinna och om den handspunna tråden i historiska och samtida kontexter. Projektet berörde kroppens, handens erfarenhet av tråden och dess mening. Det placerade det textila arbetet i socioekonomiska kontexter och ställde frågor om politiska och sociala rum. Gabriella Ohlshammar var opponenter. Gabriella underströk projektets intressevärde och textens kvalitéer som berättelse men menade att en forskningsansökan bör vara tydligare och inte lämna så många tolkningsmöjligheter. Låt syftet komma allra först och redogör för varför och på vilket sätt, menade hon. Våga vara banal och jobba samtidigt mera systematiskt.

Ansökan innehåller två viktiga delar, dels trådens uppbyggnad och men också trådens mening. Knyt delarna i bakgrundstexten tydligare till de två olika delarna i syftet och utveckla sedan texten för att visa hur delarna hänger ihop och förhåller sig till varandra. Som exempel på en särskilt utvecklingsbar del i sammanhanget valde Gabriella följande citat ur texten; *när man ser fibrer glida genom fingrarna för att bli garn, sägs det härma själva skapelsen. Skira ansamlingar av fibrer och luft blir till spunna trådar och «sann magi»*

Forskningssekreterare Johan Öberg efterlyste problemet. Vilket är problemet? Vad är det du vill göra som du inte kan? Handlar det om trådens uppbyggnad eller om det kontextuella runt

tråden, den potentiella berättelsen? Han menade att den ansökan som problematiserar och tydligt redovisar ett problem med automatik blir tydlig. Det måste finnas en klar intension och ett intensionsdjup. Gabriella tillade till sitt första inlägg att tolkningsmöjligheterna måste komma tillbaka i resultatet, det konstnärliga får inte försvinna men i ansökan bör man tydligt visa vad man vill och i processen bör man tydliggöra och motivera sina val.

Båda opponenterna menade att den vaga titeln "Jag vet inte helt" måste ändras. Texten har en helt annan pregnans än titeln antyder.

Projektet relaterade självklart till områdena material, kropp och rum.

Material:

- Trådens uppbyggnad relaterat till uttryck och dess meningsbärande möjligheter
- Tråden och teknikerna beskriver sociala rum.

Kropp:

- Handens *erfarande* av tråden och kroppens svar i handling.
- Tråden skapar taktila uttryck för kroppen
- Tråden fungerar som en metafor för kroppen
- Kroppen erfar materialet och skeendet vilket ger upphov till reflektion och ur detta skapas kunskap.

Rum:

- Projektet relaterade till rum i form av socioekonomiska kontexter och politiska rum

Alexander Grüners projekt ansågs mycket angeläget genom sin koppling mellan det basala hantverket och ekonomi och politik.

Grindar och entréer för offentliga parkmiljöer

Nästa projekt presenterades av Jan Hilmersson, Järn & Stål. "I det tänkta arbetet vill vi initiera konstnärlig gestaltning i projektform, i ett längre tidsperspektiv, varaktigt under minst två år. Vi vill utforska nya samarbetsformer i direktkontakt med beställare och brukare i specifika parkmiljöer och samverka med det omgivande samhället, med externa organisationer och kommunala verksamheter", skriver Janne. Gabriella Olshammar var opponent även på detta projekt. Hon förslög att texten skulle börja med några rader från ansökans tredje sida som hon fann viktiga för projektet:

Grindens symbolvärden; *Grinden hade en dubbel symbolik, den skulle både avgränsa och erbjuda passage. Portens eller grindens väsen, både som fysiskt föremål och symbolisk innebörd, är att vara en avskiljare mellan två platser – ett utanför och ett innanför. Den markerar en gräns, ett avskiljande och en möjlig förbindelse mellan två sidor.*

I övrigt efterlyste hon mera struktur och mera löpande text. Det är otydligt i ansökan hur frågorna ställs i relation till varandra. Hon tog också upp punkten platsanalys i ansökan. Vad menas med det. Plats är ett av de begrepp det skrivits hyllmeter om, så det är viktigt att redogöra för vad man menar med plats och ansåg Johan, vilken definition man använder sig av i relation till teorierna om plats. Även om man inte relaterar till någon speciell teori är det viktigt att redogöra för att man inte gör det, men att man är medveten om teoriernas existens.

Från panelen fanns ett önskemål om att ordet passager skulle ersätta grindar och entréer då detta ord bättre belyser alla möjliga tolkningar och metaforer.

I ansökan finns två olika möjliga projekt beskrivna, ett i Mariestad och ett i Gamlestan i Göteborg. Platserna har skilda förutsättningar vilket behöver redovisas tydligare i texten.

Även detta projekt relaterade väl till områdena material, kropp och rum.

Material:

- Materialet metall undersöks i specifik kontext och sätts i relation till parkens organiska och oorganiska material.

Kropp:

- Kroppen som mått både i verkstaden och vid passagen av grindar och öppningar blev tydligt i samtalet om projektet
- Kroppen tydliggjorde också de metaforiska aspekterna av grinden som passage.

Rum:

- Rummet är projektets fokus. Idéer om gräns och gränslöshet diskuterades liksom relationen mellan gräns och rum.
- Olika sociala rum skulle kunna bli resultatet av arbetet
- Rum av relationer uppstår i samarbetet.

Projektet ansågs ha många utvecklingsmöjligheter.

999-kronorsstol i Tibro

Franz James, möbeldesign, presenterade sista projektet för dagen, *Hur påverkas form av ekonomiska ramar -kan man tillverka en 999-kronorsstol i Tibro?*

I projektansökan diskuteras form, kvalité, marknader på olika platser i världen, transporter och kostnader. Projektet andas miljöambitioner. Marcus Jahnke fungerade som opponent. Marcus lovordade projektets ambitioner men underströk att det måste avgränsas. Många frågor diskuteras och det finns åtskilliga möjliga vägar att välja vilket författaren här också var medveten om. Marcus menade ändå att för att övertyga en nämnd i fråga om medel för projekt så är tydligheten och avgränsningen viktig. Vad som också diskuterades var tyngdpunkten i projektet vad gällde form – ekonomi. Finns det plats för en diskussion om smak här också? Eller vad i formundersökningarna är viktigt? Johan hänvisade till Ugly Cute och menade att de gör tydliga konstnärliga påståenden i frågan och Franz svarade att han är mera intresserad av den traditionella möbelindustrins tillverkning. Gabriella undrade över priset, en stol för 999 kr. Varför inte tillverka en för 3500 kr och istället ägna sig åt att diskutera kvalité. Franz menade att projektet i sig kan väcka en diskussion om pris som leder vidare till viktiga samtal och verklig dialog.

Projektet ansågs angeläget eftersom det behandlar möbelindustrin och dess framtid.

Relationen till material, kropp och rum.

Material:

- Projektet behandlar frågan om relationen mellan material, teknik och kvalité.
- Konkret diskuterades också möjliga materialmöten som exempel på kvalitéer i de aktuella objekten.

Kropp:

- Kunskap genom handling diskuterades som den kroppsliga anknytningen i projektet. Uttryckt annorlunda, *kunskapande genom görande*.

Rum:

- Rummet var centralt också i detta projekt. Det globala rummet och vårt livsrum diskuterades liksom designarbete riktat mot olika rum.

Dagen avslutades med en gemensam middag där samtalen fortsatte och vikten av just möjligheter till samtal underströks.

Begravningsplatsen och konstsmide i utveckling.

Nästföljande dag presenterade **Otto Samuelsson, Järn & Stål**, sin ansökan som hade rubriken, Begravningsplatsen och konstsmide i utveckling. I ansökan diskuteras identitet, tradition, ritual och materialet järns möjligheter att i konstnärliga gestaltningar fungera som meningsbärare och som konstruktivt element. Johan Öberg var opponent.

Johan började med att poängtera det intressanta och tänkvärda i projektet. Hela världslitteraturen handlar om döden. Poesin föds som klagan eller tragedi. Detta syns inte riktigt i texten. Projektet skulle kunna fånga flera kulturella infallsvinklar, mera betona det multikulturella samhället och problematisera detta. Med tanke på hänvisningarna till Heiner Zimmermans arbete i Tyskland tog Johan upp skillnaden i hanterandet av döden i Tyskland och Sverige.

Tyskland med sin mycket mera traumatiska historia har ett större behov av monument och av försoning än Sverige vilket vi kan lära oss mycket av bara vi inser skillnaden. Johan menade också att i beskrivningen av studenternas projekt på kyrkogårdar är problembefriad. Det vore intressant att höra vad som hände, vilka problem ni stötte på och hur ni löste dem, sa han. Vad finns det för konstnärliga problem i gestaltandet av minnesmärken och rum på kyrkogårdarna. Kan gestaltungsproblematiken bli mera konceptuell utan att man tummar på den tekniska excellensen? Hur dokumenteras projekten?

I texten redogörs för en önskan att vara med och förnya begravningsväsendet. Finns det ännu större mål? Johan hänvisar till Thomas Gray, *Elegy on a country Church yard 1750*², där kyrkogården beskrivs som en plats där alla människotyper och sociala klasser ligger sida vid sida försonade med varandra som bild av det harmoniska samhället. Hur vill 40-talisterna möblera för döden? Otroligt spännande projekt med tvärvetenskapliga möjligheter!

Material:

- Materialet diskuterades utifrån historiska traditioner och möjliga nytolkningar

Kropp:

- Ansökan underströk vikten av interaktionen mellan brukaren, kroppen, och de rituella artefakterna.
- Kropp i bemärkelsen den döda kroppen diskuterades också där kroppens mått i form av tid blev extra tydligt.

² <http://www.thomasgray.org/cgi-bin/display.cgi?text=elcc> 20121227

Rum:

- Rummet och platsen är centralt i projektet. Förutom den konkreta begravningsplatsen berörde samtalet sociala, kulturella och existentiella rum.
- Rum i tiden blev extra tydliga i detta projekt. I samtalet provades formuleringar som:
Rum möblerade för döden.

Projektet framstod som välformulerat med utvecklingspotentialer.

Anslagstavlor

Pasi Välimaa, textil, presenterade ett projekt med utgångspunkt i anslagstavlor. Denna ansökan berör offentliga och sociala rum och diskuterar möjligheten att utifrån insamlade meddelanden och texturer från anslagstavlor finna material som sedan visar vägen mot gestaltningar vilka relaterar till såväl material som kropp och rum. Det här projektet är tänkt som ett samarbete med studenter. Marcus Jahnke var opponent. Marcus underströk att texten var lättförståelig och rolig att läsa. Det är tydligt att projektet handlar om materialfascination men detta behöver uttryckas tydligare i textens syfte som fått mera karaktären av genomförande. Projektet handlar om att undersöka materialiteten och reliefen så det bör klargöras i syftet.

Marcus plockar fram ett citat ur texten: *Något rivs bort eller helt brutalt häftar man ett nytt lager information på det gamla eller mindre intressanta annonser, kanske är de också alltför slitna och omöjliga att läsa för brukaren.* Johan tar fasta på en annan antydning i ansökan,

Han som sätter upp nya papper har i vilket fall som helst makt över tavlan och dess lediga ytor. Dessa anslagstavlor är uttryck för en vilja till civilisation, en kompromiss, en tillit och stabilitet menar Johan. Marcus frågar efter referenser och menar att sådana kan vara viktigt i sammanhanget. Johan föreslår en sociolog vid namn Norbert Elias som ägnat sig åt att studera civilisationens framväxt. Marcus tog upp avsaknaden av problem men menade att det inte var nödvändigt i detta projekt. Här handlade det om fascination och en anad möjlig inspiration utifrån ett material och Marcus menade att i konstnärliga projekt är detta lika viktigt och måste beredas utrymme.

Ett lättläst, tydligt projekt med stora möjligheter.

Material:

- Materialet är centralt i projektet. Både som de insamlade texturerna och textmeddelandena.

Kropp:

- Projektet fokuserar det taktila i reliefen
- Kroppar, brukare, interagerar med anslagstavlor.

Rum:

- Platsen för anslagstavlor
- Olika sociala rum konkurrerar om på utrymmet anslagstavlor.

Den första och andra naturen

Sist ut var Åsa Nyström, möbeldesign. Hennes projekt presenterades under titeln, *Den första och andra naturen*. I sin ansökan diskuterar hon relationen natur och kultur. Genom att studera landskaps- och stillebenmåleri vill hon väcka frågor om hur vår syn på tingen, naturen och livet förändrats, samt undersöka vårt samtida sätt att se på naturen, tingen och vår omvärld. Hon vill lyfta in naturen i kulturen, synliggöra och kommentera. Johan Öberg var opponert. Johan började med att lovorda Åsa för att hon på ett så roligt sätt närmar sig ett område från så många håll. Samtidigt påminner han henne om att hon aldrig benämner det hon egentligen vill göra. Om det finns en andra natur vad är då den första? Är inte det den konstruktion, den känsla som vi projicerar på det vi kallar natur?

Sara Lidman har berättat om att hon kunde tala med träden tills hon började skolan. Kanske är författarskapet ett sätt att mildra den förlusten. Förlust ger ofta upphov till kreativitet.

Samma sak med *Candide*³ som Åsa hänvisar till i texten.

Skogen står ofta i det gamla Sverige för trygghet, autenticitet och sanning. Det har varit en del av Svenskt fromhetsliv och kommer från Gammatestamentliga berättelser om profeterna som drog ut i öknen och kom tillbaka för att ta folken ur deras villfarelser. Idag fylls skogen kring storstäderna med kriminalitet. Länge har skogsområdena kring Sydeuropeiska städer varit farliga platser, dit man kunde förvisas ut ur gemenskapen i staden. Vildmarken har inget positivt att erbjuda där.

Kan det vara så att det du försöker beskriva är ett slags väsen, troll och vättar i form av objekt som blir till möbler?

Ett spännande projekt med många utvecklingsmöjligheter.

³ <http://sv.wikipedia.org/wiki/Candide> 20121227

Material:

- Material förekom här som materialet i tingen.

Kropp:

- Vad gäller kropp så handlade texten om relationen mellan tinget, objektet och kroppen, betraktaren.

Rum:

- De rum som tydliggjordes var naturen och platserna, skogen, ån osv. samt de olika kulturella rum där naturrummet skall lyftas in.

Resultat

På det hela taget var panelen och hela auditoriet imponerade över den mångfald av bra projekt inom möjliga forskningsområden som presenterades och över de enskilda projektens kvaliteter.

Efter genomläsning och bearbetning av materialet, framstår två möjliga forskningsområden för Steneby.

- Materialets möjligheter, uttryck och funktion i bestämda sammanhang.
- "Att vara kropp" som referenspunkt i det dagliga arbetet som konsthantverkare och designer.

Material och rum har här sammanförts till ett område, då att undersöka ett material utan kontext knappast är möjligt. Rummet är visserligen det område som alla avdelningar berör lika mycket, ändå är det knappast troligt att kunskapen om rummet på Steneby skulle vara djupare eller vidare än på andra skolor. Rummet är en nödvändighet men är inte Stenebys huvudområde. Här borde skolan verka för samarbete med andra institutioner som har rummet som sitt främsta mål, arkitektur, landskapsarkitektur, inrednings design men också scenskolor, och områdena sociologi, filosofi och psykologi.

Materialet däremot är Stenebys huvudområde och det är i att vara kropp som vi möter materialet såväl under processen som i en artefakt. Den kunskap som vi upplever kroppsburen är central i relation till rummet, i konsthantverk och i materialspecifik konst och design. I am my body, but "I am the space, where I am" skriver poeten Noel Arnaud i *Eyes of*

*the skin*⁴. Det här är ett område där dansare och skådespelare ofta rör sig men med focus på just rummet. Här skulle Steneby kunna bidra med mycket kunskap och kunskapsutveckling vad gäller kroppsaspekter i själva lärandet, *kunskap i handling*⁵, minne, spår, metaforer och referenser med utgångspunkt i att vara kropp. En forskning om skapande processer med utgångspunkt i material och kropp skulle också med fördel kunna bedrivas i samarbete med pedagogen i Göteborg eller på andra platser. En angelägen fråga då estetiska och kroppsligt relaterade ämnen förlorar allt mer plats i utbildningssystemet.

Forskningsgruppen uppmanar alla deltagare att gå vidare med sina projekt. Så snart den nya institutionen formulerat hur den vill ta sig an KU-ansökningarna så hoppas forskningsgruppen att hälften av deltagarna skickar in sin ansökan detta år. De som inte skickar in kan fortsätta och vidareutveckla till nästa år och skicka in sina projekt då. Att projekten går vidare är en förutsättning för att målen i vår forskningsstrategi skall uppnås. Mål och syfte för KU-projektet är uppnådda och arbetet med forskningsutvecklingen går vidare.

På Stenebys forskningsseminarium underströks gång på gång vikten av samtal, samtal av olika kvalitet. Steneby behöver utveckla en kreativ, skapande dialog mellan disciplinerna. Skolan behöver också mera av kritiskt reflekterande samtal kring konstnärligt arbete och verksamheten i stort. Det är också detta pågående samtal som den konstnärliga forskningen initierar i motsats till den ensamma konsthantverkaren/konstnären i sin verkstad/ateljé som strävar efter största möjliga unicitet.

Projekten läggs som bilagor i KU-rapporten liksom forskningsstrategin. Projekten redovisas i sin ursprungliga form utan korrektioner. Samtliga kommer att vidareutvecklas. Forskningsstrategin befinner sig i ständig förändring och ska så göra den visas som bilaga och visar positionen just nu.

⁴ Pallasmaa Juhani, *Eyes of the skin*, 2005, sid 64.

⁵ Molander Bengt, *Kunskap i handling* 1996

Källförteckning

Hartman, Sven, Lundgren, Ulf P och Hartman, Ros Mari. *John Dewey Individ Skola Samhälle*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur, 2004

Molander, Bengt. *Kunskap i handling*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos, 1996

Pallasmaa, Juhani. *Eyes of the skin*. Great Britain: Wiley-Academy, Wiley John & Sons Ltd., 2005. Sid 64

<http://www.thomasgray.org/cgi-bin/display.cgi?text=elcc> 20121227

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Candide> 20121227

Bilagor

Bilaga 1

ALEXANDER GRÜNER

Karl Pedersensvei 55

N - 1450 Nesoddtangen! !! Februari/ mars 2012! !!

Email! alexandergruner@me.com! !!

Mob! 0047 4004 1315

Projektplan

Pilotprojekt med arbetstitel: «Vet inte helt»

a. Syftet med projektet.

Tråden är utgångspunkt i all textilproduktion. Fibrer blir omvandlade till garn, sedan till strukturer, sedan till textilier. Textilierna omvandlas i sin tur till förädlade uttryck, plagg eller andra produkter som alla har sina speciella egenskaper och funktion. Från början spann man fiber till tråd utan några som helst verktyg. Man höll fibrerna i den ena handen, medan man med den andra plockade små mängder åt gången som man snodde och tvinnade samman mellan fingrarna, samtidigt som man successivt drog ut det tvinnade för att åstadkomma längre längder av tråd. Den här tillverkningsmetoden refererar snarast till en tvinnad tråd än till spunnet material, och den var en oerhört tidskrävande. Fyndet på ett karbondaterat höftskynke antyder att tekniken var i bruk redan ca 25.000 BC. Spinning som teknik har varit etablerad på flera platser runt omkring i världen i ca 10.000 år, först på slända, sedan med spinnrock i ca 3.500 år. Med tiden kom man att utveckla allt mer raffinerade verktyg och tekniker för att spinna, ända fram till våra dagars högteknologiska industriella metoder.

Industriell spinning kan åstadkomma stora mängder på mycket kort tid. Men det kan inte konkurrera med handspinningens mångsidighet och kvalitet. I Indien kunde man en gång i tiden t ex spinna för hand ca 450.000 meter tråd av knappa 450 gram bomullsfiber (källa: Hochberg). När man spinner för hand är det möjligt att exakt formge den sorts tråd man önskar, med de variationer man måtte önska sig angående textur, färg, tjocklek, egenskaper etc. Det är ens egen färdighetsnivå, förmåga och fantasi som sätter begränsningar.

I flera kulturer och folkslag öppnar spinning för en reflektion kring mänskligheten och har haft en viktig roll i mytologiska berättelser och i folkkonsten: När man ser fibrer glida genom fingrarna för att bli garn, sägs det härma själva skapelsen. Skira ansamlingar av fibrer och luft blir till spunna trådar och «sann magi».

Syftet med undersökningen är dels att dryfta möjligheter, vidga och fördjupa förståelsen kring trådens uppbyggnad, som tillverknings- och förädlingsprocess satt i en gestaltningssammanhang, dels att undersöka hurvida tråden kan antyda mening, vad tråden skulle kunna bära för mening i vår samtid.

b. Den konstnärliga och/eller forskningsmässiga kontexten för projektet.

Projektets relevans för det konstnärliga fältet samt, då detta anses påkallat, för konstnärlig forskning och annan forskning.

Vi lever i en tid där spinning är ett val, inte en nödvändighet. Vi väljer att spinna av en mängd olika skäl och individuella preferenser:

- Utifrån ett miljötanke och hållbarhetsaspekter kan man t ex specialisera sig i bestämda fiber, eller fiber med kort transportsträcka och låga transportkostnader, eller för att direkt främja småproducenter på regional nivå eller i andra områden. Att spinna görs till ett medvetet ställningstagande med politiska, miljömässiga eller sociokulturella undertoner.

I Gandhis barndoms Indien vävde kvinnorna fortfarande sina egna tyger. De textila hantverken var både självförsörjning och en välkommen inkomstkälla. Men det engelska inflytandet och «civiliseringen» av indierna ledde med tiden till att de som kunde, i stället började köpa och importera tyger och kläder från engelska

bomullsindustrier i bl a Lancashire. Konsekvenserna var fatala. Arbetslösheten blev enorm och det ledde till ännu mer fattigdom i en redan prekär situation.

Det påverkade även andra textila näringar i Indien. I årtal hade godsägarna (dvs engelsmännen) beordrat odlandet av indigo för att färga tyger. De behöll alltid en del av årsväxten som arrende. Nu då allt fler «civiliserade» indier köpte de engelska textila produkter, kunde bönderna inte längre sälja indigon. Då började godsägarna i stället att kräva arrendet i cash. Man sålde det som kunde säljas för att kunna betala, resten togs av polisen, och hungern blev allt mer påtaglig.

«There is no beauty in the finest cloth, if it makes hunger and unhappiness. ... English factories make the cloth that makes our poverty. All those who wish to make the English see, bring me your cloth from Manchester and Leeds that you wear today, and we will light a fire that will be seen in Dehli, and in London. And if, like me, you are left with only one piece of homespun, wear it with dignity.» (M. Gandhi)

- Textiliernas konstruktion och möjligheter börjar med trådens uppbyggnad och egenskaper. Tråden sätter en del premisser och bidrar till att påverka textiliens struktur och textur inifrån. Att jobba med den gestaltande processen redan på trådnivå genom att spinna/ tvinna för hand öppnar för andra möjligheter när man sedan använder sig av textila tekniker i olika sammanhang. Det är något som hittills blivit gjort i obetydande omfattning.

- Enkelt sagt «konstrueras» en tråd genom att fibrer grupperas och fästas vid varandra genom att successivt vrida dem, ge dem en snodd och tvinna dem samman. Snodden kan riktas mot höger eller vänster. En enkeltråd blir som regel obalanserad, vilket betyder att den har en inneboende spänning i sig och vill gå tillbaks till ett stadium utan snodd. Eller så vill den snurra in sig kring sig själv och bilda ett trasligt tillstånd av knutar. För att avlasta spänningen måste tråden t ex ångfixeras och sträckas, eller balanseras genom att tvinnas samman i motsatt riktning med en annan enkeltråd (eller flera). Antalet varv per meter i vridningen anger om snodden/ tvinningen är lös eller hård. Ett garn kan också byggas upp kring en kärntråd genom att från sidan tillföra fiber eller vickla in en annan tråd medan man tvinnar. Detta kan ske i olika rytmer och intervaller, varierande hastigheter, i olika mängder och från olika vinklar. Alla dessa faktorer inverkar starkt på resultatet. De kan varieras och kombineras med varandra i närmast obegränsade möjligheter, och på det sättet bygga upp garnstrukturer genom flera led.

- När man spinner för hand kan det också vara själva görandet som görs till ett innehåll, där handlingen och det rituella står i fokus. Det rituella kan omfatta olika aspekter, allt från att uppleva koncentrationen och görandet i en inramning av gemenskap med andra, till att beskriva tid, en vardagsstruktur eller något existentiellt. Här i kan man finna folkberättelser eller historier av mytologisk karaktär. På ett anant, mer personligt plan, har jag mött folk som berättat hur de t ex bokstavligen «spunnit sig» igenom en stor sorg - upplevt något slags katarsis genom det. Görandet, dvs själva handlingen av att spinna, kan också vara underordnat olika typer av metoder eller premisser som man följer strängt utan att estetisera «resultatet».

Jag söker närma mig projektet utifrån dessa faktorer. För att komma i gång tänker jag ta utgångspunkt i recirkulerat material för att bygga upp och konstruera nya trådar, som i sin tur kan bli råvaran till andra (förädlade) uttryck. Jag önskar samla in material från olika typer människor eller grupper - samla in deras avlagda plagg, men även deras historier kring plaggen de lämnar ifrån sig. Det är något jag inte gjort förr och är nyfiken på vad det kan bli av det. Jag ser att det kan ha en nära relation till vardagens förbrukarkultur, men jag söker egentligen något annat än problematiseringen av det. Genom insamlingen söker jag en underton till materialet, och metoder att tillföra premisser som avgränsar det, ramar in det och som «tvingar» materialet att underordna sig en annan sorts estetik. Det kan vara en viss grupp människor, en geografisk avgränsning, en social avgränsning eller en tidsmässig inramning för insamlingen, görandet eller sammanställningen. Jag söker undersöka

något om relationen mellan material och teknik (tråden och dess uppbyggnad) i mötet med sociala/ politiska rum. Antyder materialet något annat än det man ser? Öppnar materialet för något annat?

På det rent visuella planet önskar jag undersöka möjligheter till att bygga taktila uttryck som har en direkt fysisk apel, som väcker begäret att beröra, och som genom en sinnlig och intuitiv materialitet öppnar för interaktion: Att även betrakta med händerna.

c. Projektets tänkta relevans för verksamheten inom den högskola där den sökande verkar.

I 2011 utarbetade institutionskollegiet vid Steneby en FOU-strategi där man enades kring «*Material, kropp och rum*» som fokusområden. Utifrån syftet och den konstnärliga/ forskningsmässiga kontexten för mitt pilotprojekt som beskrivs ovan, menar jag projektet underbygger dessa tre rubriker och torde ha relevans för verksamheten på Steneby. Projektet tar utgångspunkt i en undersökande hållning kring ett textilt material och genom processen sökes uppnå en djupare grad av förståelse och färdigheter. Utgångspunkten i de avlagda plaggen relaterar en närhet till kroppen, om än på en abstrakt nivå, som en sorts metafor. Rum tänker jag mig mer i en överförd förståelse av det, det kontextuella rummet, även om det fysiska rummet naturligtvis blir väsentligt att förhålla sig till vid en senare visuell presentation av materialet.

d. Genomförandeplan inklusive uppgifter om presentation, framförande, dokumentation osv.

Tidpunkt då projektet avslutas. Vilka offentliga presentationer planeras?

Utöver min tjänst på 49 % önskar jag jobba med pilotprojektet i ca 20 % fram till hösten 2012 (november). Jag ser för mig att det kan vara lämpligt att återkoppla till projektet vid något tillfälle före slutpresentationen och publiceringen av dokumentationen.

Första fasen av projektet ägnas åt materialinsamling, finna fram till premisserna för det, finna för projektet relevant litteratur. Fas två omfattar ett direkt dryftande i materialet, se vart det kan leda, ta ställning. Fas tre handlar om att börja avgränsa materialet och sätta det i sammanhang. I den fjärde fasen handlar det om att sammanställa dokumentationen från hela processen.

Utifrån utvärderingen av både process och material kommer jag att ta ställning på vilket sätt pilotprojektet kan drivas och utvecklas vidare i ett större projekt. Jag kan se för mig att en fördjupning av projektet leder till en separatutställning supplerad med en publikation som reflekterar över materialet och sätter det i ett sammanhang.

e. Ange särskilt hur och i vilken form projektet kommer att göras tillgängligt för kolleger och studenter. Delredovisningar rekommenderas. Samarbete med forskningsansvarig under projektets gång rekommenderas. Publicering av projektet i GUP/GUPEA.

I dagens läge tänker jag mig att det naturliga vore att skriftligt och i bild dokumentera processen och materialet för att kunna redovisa det genom en offentlig presentation och i universitetets databaser. Om pilotprojektet blir beviljad skall ett plan för samarbete med forskningsansvarig utarbetas.

Beroende av «resultatet» och omfång kan det vara aktuellt att presentera pilotprojektet även i någon utställningsform. Detta är något jag måste ta ställning till under processen och återkomma till.

Bilaga 2

Jan Hilmersson

Projektplan

a. Syftet med projektet.

Projektet är initialt en förstudie och ett pilotprojekt.

- Utveckla och gestalta entréer i offentliga parkmiljöer, för att förstärka och skapa en starkare identitet i parkområden.
- Initiera konstnärlig gestaltning i projektform, i ett längre tidsperspektiv, varaktigt under minst två år. I det här projektet vill vi utforska nya samarbetsformer i direktkontakt med beställare och brukare i dessa parkmiljöer.
- Samverka med det omgivande samhället, samarbete med externa organisationer och kommunala verksamheter.
- Undersöka behov och fylla en roll där konstnärligt skapande ges mening i pågående utvecklingsfaser av parkområden inom förvaltningar och organisationer och utbildning. Där vi inom läroverket kan vara en kreativt medverkande part representerat på individuell konstnärlig praktik, samt på ett pedagogiskt plan inom utbildningen vi representerar.

b. Den konstnärliga och/eller forskningsmässiga kontexten för projektet. Projektets relevans för det konstnärliga fältet samt, då detta anses påkallat, för konstnärlig forskning och annan forskning.

Konstnärlig gestaltning i offentliga parkmiljöer och grönområden i extern samverkan. Parker och grönområden är en integral del av det dagliga livet i staden och kan erbjuda något för alla. De mest vanliga parkmiljöerna har betydelse och är lika intressanta att studera som de mer prestigefyllda historiska trädgårdarna.

Att bjuda in till samverkan kring inspirerande teman där konstnärlig metallbearbetning möter högskolor, forskning, konstnärer, konsthantverkare, kommunala och regionala organisationer.

Möjlighet till gränsöverskridande samarbete, inventera och söka efter andra projekt eller pågående forskning runt identitetsproblematik. Forskningsmässiga kontexten anknyter väl till Stenebys forskningsplattform med forskningsområdena rum, material och kropp.

”Grinden som tekniskt och estetiskt objekt befinner sig på gränsen mellan arkitektoniskt element och fristående skulptural form, där teknik, form och plats/rum korsponderar tillsammans och ger ett innehåll”

- Grinden som bärare av konceptuella värden, attribut, handlingar – Användarscenario där passager eller entréer till platser behöver konstnärligt gestaltade fysiska objekt relaterade till vardagliga situationer. Samt vikten av

3

kunskapsbildning och förståelse för dessa sammanhang. Konstnären/hantverkaren som reflekterande praktiker.

□ Grindens symbolvärden – citat: *1 Porten hade en dubbel symbolik, den skulle både avgränsa och erbjuda passage. Portens eller grindens väsen, både som fysiskt föremål och symbolisk innebörd, är att vara en avskiljare mellan två platser – ett utanför och ett innanför. Den markerar en gräns, ett avskiljande och en möjlig förbindelse mellan två sidor.* Den kan markera en fysisk gräns men många gånger används begreppet port-passage-grind i metaforer för ett avskiljande och en möjlig förbindelse mellan två sidor.

¹ ur *Grindens Ursprung*, artikel i medlemstidningen för Sveriges Konstmidesförening, av Jan-Olov Hilmersson
c. Projektets tänkta relevans för verksamheten inom den högskola där den sökande verkar.

Steneby, Järn & Stål / offentlig gestaltning, är den enda smidesutbildningen, på högskolenivå i Sverige. Vilket står för kontinuitet och en progressiv konstnärlig, innovativ pedagogisk utveckling inom det samtida metallgestaltningens område. Inriktningen mot ett gestaltande i det offentliga rummet ges därmed en tydlig plattform för en problemformulering inom ett konstnärligt undersöknings och forskningsfält, som i det här fallet handlar om grindar, entréer, portaler i offentliga parker och grönområden.

Allt sedan 1994 har studenterna på Järn & Stål / offentlig gestaltning, haft uppgiften att tillverka en grind. Detta är ett mycket bra och utmanande studieobjekt att ta sig an. Det finns en stor komplexitet av olika problemlösningar där studenterna kan fördjupa sina kunskaper såväl tekniskt, som i synen på form och funktion, kontext, gestaltning, och att analysera helheten.

Vi har utvecklat ett gott samarbete med många av våra mest välrenommerade publika trädgårdar. Utställningar: 2003, Botaniska trädgården, Göteborg, utställning av grindar. 2005 Skulpturens Hus, Vinterviken, Stockholm, utställning av grindar i parkmiljö. 2006, Wij trädgårdar i Ockelbo, utställning av grindar i parkmiljö. 2011, Rosendals trädgård, Stockholm, utställning av grindar. 2012, Rottneros skulpturpark, Sunne, (planerad). Vid ett flertal tillfällen har vi också visat grindar på mässan "Nordiska Trädgårdar", Älvsjö, Stockholm.

Vi har fått förfrågningar om att göra grindgestaltningar för Institutionen för kulturvård, GU, Mariestad. Vi ser här en konstnärlig utmaning att få arbeta med olika delar av Gärdesparkens utformning i form av parkentréer. Vissa delar läggs ut som övningsprojekt i programmet Järn & Stål / offentlig gestaltning.

Entusiasm har även visats för samarbete gällande entréer till olika parkområden, från både Park och naturförvaltningen och föreningen Fastighetsägarna i Gamlestan, Göteborg.

d. Genomförandeplan inklusive uppgifter om presentation, framförande, dokumentation osv. Tidpunkt då projektet avslutas. Vilka offentliga presentationer planeras?

4

Projektet vill jag dela in i fyra olika faser:

Fas 1. År 2012.

Initiering och start av projektet, med inledande kontakter med berörda externa parter. Inventering av möjliga parkområden och platser för gestaltning av bland annat entréer och eventuella behov av grindar till dessa. Undersöka vilka behov som efterfrågas och göra upp en behovsspecifikation för dessa områden. Vilka gestaltningsmässiga frågor skall särskilt tillgodoses för respektive parkmiljö.

Frågeställningar: *Dialog med brukare och sakägare.*

- Vilka vägar finns det för att arbeta tillsammans med brukarna i frågan om platsens identitet?
- Hur skapar man brukarmedverkan? diskussion med sakägare mm.
- Platanalys - Tydlig avgränsning av platsanalysen
- Vad är särskiljande aspekter i synen på platsen i förhållande till andra platser?
- Vad är det som gör en plats? Särskilda kvalitetsaspekter?
- Sociala aspekter – relationer inom brukargrupper och de boende.

Realisering: Under hösten 2012 planera vi att genomföra ett grindprojekt till trädgårdsmästeriet i Gärdesparken, Mariestad.

Samverkande parter:

Göteborgs universitet, Institutionen för kulturvård, Mariestad. Kontakt: : Nils-Eric Anderson, Universitetslektor, (Associate Professor) Objekt: Gärdesparken i Mariestad, Grindprojekt för årskurs 2, samt förstudie angående huvudentréer till Gärdesparken.

Göteborgs park och naturförvaltning: Kontakt: Johan Blomqvist, Parkintendent Anna-Karin Sintorn, Landskapsarkitekt Objekt: Park entréer, (anvisade av förvaltningens representanter).

Föreningen fastighetsägare i Gamlestaden

Kontakt: : Lena Tunborn, Projektledare och redaktör

Objekt: Bunkeberget, Klostergården, Braxen

Fas 2. År 2012.

- Utarbeta en gestaltningsplan tillsammans med lärarlaget på Järn & Stål / offentlig gestaltning.
- Undersöka möjligheter till seminarier och workshops för att belysa samarbetsformer mellan utövande konstnärer – utbildning – forskning och samhälle.
- Identifiera andra forsknings möjligheter, gränsöverskridande samarbete med andra discipliner som kan beröras av projektets karaktär. **Frågeställningar:**
- Kan (*platsens*)identitet förstärkas av att tydliggöra och gestalta entréer till publika parker och grönområden? eller tillförandet av andra skulpturala element?
- Hur kan man skaffa sig kunskaper om de olika platserna/parkerna och ta del av brukarnas synpunkter och åsikter?

- Identitetsskapande ger utrymme för gränsöverskridande möten mellan olika professioner och på så vis ökar värdet av en sådan process.

Sammanställning av handlingsplan och gestaltungsplan i rapportform(se punkt e.) samt fördelning av olika undersökningsområden, pedagogiska och konstnärliga utvecklingsmöjligheter.

Fas 3. År 2013 Här ser jag en period av realiseringsprocesser i form av framställning av olika skisser på gestaltungsförslag till de olika platserna och parkerna. Skissförslag kan visas offentligt i något lämpligt skede inom projektets tidsram. De kan ses som en del i gestaltungsprocessens utvecklande fas där idéer kan gå in i en dialog med brukare och boende i de aktuella områdena. Här kan också ges utrymme för seminarier och workshops för att belysa samsarbetsformer mellan utövande konstnärer – utbildning – forskning och samhälle.

Fas 4. År 2013-2014 I den här fasen vill jag fastställa och realisera ett eller flera gestaltungsförslag i samråd med sakägarna. Slutpresentationen utformas efter bästa relevans för redovisning av projektet i någon form av rapport eller publikation både nationellt och internationellt. Denna rapport kan också kompletteras med andra eventuella forskningsresultat som jag lyckats knyta till projektet.

e. Ange särskilt hur och i vilken form projektet kommer att göras tillgängligt för kolleger och studenter. Delredovisningar rekommenderas. Samsarbete med forskningsansvarig under projektets gång rekommenderas. Publicering av projektet i GUP/GUPEA är ett krav från och med i år.

Pilotprojektet 2012 kommer att redovisas i en slutrapport, den kommer att delges även genom GUP/GUPEA. Studenter och kolleger kan ges möjlighet att delta i seminarier och workshops uppbyggda runt projektets samsarbetsform och dess gestaltungsberande premisser.

Bilaga 3

Franz James

Ansökan till konstnärligt utvecklingsprojekt ” Hur påverkas form av ekonomiska ramar -kan man tillverka en 999-kronorsstol i Tibro?”

110608

Jag vill undersöka hur möjligheterna till formuttryck påverkas genom att öka eller minska de ekonomiska ramarna i tillverkningsprocessen av möbler. Framförallt vill jag undersöka hur mycket utrymme det finns för uttrycksfull form när man avsiktligt formger en möbel med mål att vara bland de billigare på marknaden. Jag tror och hoppas att det är möjligt för svensk möbelindustri att med hjälp av analyserande och undersökande formgivning skapa möbler med uttrycksfulla, kvalitativa och hållbara värden trots att de ligger i ett prissegment som svenska möbler inte brukar ligga i. Givetvis kan jag inte nu säga att det finns utrymme för varierad form inom starkt begränsande ramar, det får projektet utvisa, men jag kan kanske skapa en slags orienteringskarta inom olika segment. Jag vill börja med att undersöka en stols möjligheter till varierat uttryck i ett prissegment under 1000 kr till slutkund. I möbelhandeln ses detta som en ekonomisk gräns för slutkunden vid köp av stol, därför är så gott som samtliga stolar på den svenska marknaden i prisnivån under 1000-1500 kr främst tillverkade i Asien.

Jag har i mitt arbete som möbeldesigner besökt tillverkning i Norden, Europa, östra Europa och Asien. Med de stigande priserna på drivmedel och växthuseffektens verkningar ser jag det inte som en hållbar utveckling att importera möbler i den utsträckning vi gör idag. Detta är ett av skälen till att jag vill göra det här projektet, det är också i linje med att vi på möbeldesign Steneby har antagit en policy att bara använda lokalproducerat dalsländskt virke, en riktning jag gärna ser att svensk möbelindustri går mot.

En av de saker som gör att jag intresserar mig för detta område är bland annat att jag för några år sedan designade en stol med svarvade pinnar i ryggstycket. För ett par hundra år sedan var en enkel pinnstol det billigaste man kunde göra och den typen av stol är idag en arketyper för en svensk möbel. Idag är de svarvade pinnarna dyra och omöjliga i en billigare möbel.

Med tiden utvecklas och förändras vår teknik, teknik är en av de stora faktorerna bakom formuttryck. Se till exempel basning av trä (Thonet) eller formpressning (Charles och Ray Eames) eller hur möjligheten att böja stålrör påverkade modernismen. CNC – teknik (Computer Numeric Control) är ett verktyg i dagens produktion som påverkar formspråket liksom 3-D modellering. Därför vill jag ytterligare fördjupa mig i 3-D modellering och CNC-tillverkning. Vi undervisar i 3-D programmet Rhino på Steneby, i det här projektet jag ser en möjlighet för mig i att fortbilda mig i Rhino vilket också skulle komma våra studenter tillgodo.

Min bakgrund som möbelsnickare, produktdesigner, produktutvecklare på IKEA, designer åt IKEA och konsult åt möbelkedjan Svenska Hem har givit mig en god insikt i svensk möbelindustri och svensk möbelhandel. En nyckel till att kunna göra det här projektet är det nätverk och de kunskaper jag fått genom mitt arbete med industrin. Jag arbetar också för att mina studenter på Steneby skall möta svensk möbelindustri i sina kurser. Främst gäller det möbelindustrin i Tibro då det är hjärtat av svensk möbelindustri men också geografiskt möjligt för oss att rent logistiskt få samarbeten att fungera. Till nästa läsår utökar vi antalet kurser med industrin men även med hantverkscentrum i Tibro.

Jag ser mitt projekt som ett undersökande projekt där jag samlar information, analyserar och utifrån det fritt börjar undersöka möjligheter och begränsningar för uttryck. Jag vill bland annat besöka stolstillverkning i Tibro och tillsammans med dem identifiera kostnader för olika moment, olika tekniska metoder och maskiner, mängden material, sammansättningar, träslag och kvaliteten på virket, allt som påverkar möjligheterna till form. En intressant detalj i sammanhanget är att Erik Svenssons stolfabrik i Tibro är en av de största tillverkarna av

stilmöbler. Var om inte där finns det starka uttryck? Jag vill även föra en diskussion om svensk möbelindustris framtid med branschorganisationer som Trä och Möbel Företagen (TMF) och Industrial Development Center West (IDC) i Tibro.

I mitt arbete som designer var jag på Indonesien i januari i år. Det var imponerande att se med vilken hastighet de tillverkade möbler. De är också oerhört snabba på att ta fram prototyper, vi kunde ta fram flera nya modeller direkt på plats vilket är en omöjlighet i Sverige. Jag frågade flera av möbeltillverkarna i Indonesien varför de inte använder CNC-maskiner, svaret var ”de är för långsamma”. Alltså motsatsen till ett av våra skäl till att använda dem. I det här projektet ser jag möjligheter att göra fler jämförelser med produktion i låglöneländer och Sverige. Jag kommer förmodligen under det här året att resa tillbaka till Indonesien och kan då djupare gå in på skillnader i produktion-ekonomi-teknik och form mellan våra olika världar.

Jag tänker mig att sammanställa det jag kommer fram till genom att beskriva möjliga vägar för form bland annat med fysiska exempel av formelement som beskriver form i förhållande till teknik och ekonomi. Formelementen som kan till exempel vara delar av en stol, samansättningar med mera. De behöver jag få industriellt tillverkade och troligtvis beställa av stolfabriken i Tibro. Jag kommer också ta fram förlagor själv som underlag för prototyper och 3-D printa formelement. Formelementen kan senare förhoppningsvis användas som undervisningsmaterial och vara underlag för diskussioner kring form. Idag har vi inget sådant undervisningsmaterial och vi behöver tydligare föra in hur tillverkning- och produktutvecklingsprocesser i industrin går till. Detta är också något som kommit fram starkt efter utvärderingar och samtal med våra studenter, liksom att de vill ha ett ökat samarbete med industrin. I mina ögon finns ingen konflikt mellan konstnärligt uttryck och samarbete med industrin. Vi utbildar möbeldesigner, de måste veta hur industrin fungerar. Ju mer man känner till om industrin desto friare och starkare kan man förhålla sig till sin formgivarprocess.

Vi saknar till viss del diskussioner och undervisning om entreprenörskap, vilket är ett ämne jag vill lyfta inom undervisningen, speciellt på kandidatnivå. Jag ser hur stora delar av det här projektet berör möjligheterna för design och tillverkning i både liten och stor skala. Finns det någon framtid för svensk möbelindustri är en fråga som kan diskuteras utifrån det här projektet. Finns det nya möjligheter? Kommer vi vara ett låglöneland för tillverkning om 25 år? Är den enda möjligheten för svensk möbelindustri att tillverka kostsamma möbler med högt designvärde. De här frågorna diskuteras ofta, jag hoppas kunna bidra till den diskussionen med det här projektet.

Jag tänker mig att redovisa projektet antingen med en utställning och/eller föreläsning med bilder, film och många fysiska objekt samt en skriven rapport. Jag tänker mig också en delredovisning där jag beskriver mina utgångspunkter och vart de har lett mig halvvägs in i projektet. Men jag vill också ha personer ur mitt nätverk som jag för fortlöpande diskussioner med under projektets gång. Jag vill påbörja projektet under hösten och avsluta det hösten 2012. Det här projektet behöver tid, bland annat för att det involverar industrin och då tar det tid, bland annat för att form också kräver tid.

I en förlängning skulle jag vilja utveckla det här projektet tillsammans med bland annat med Erik Svenssons stolfabrik i Tibro, Wards bordsfabrik i Tibro, Hantverkscentrum i Tibro och finsnickeriutbildningen på Steneby. Både Hantverkscentrum i Tibro och Stenebys utbildning i finsnickeri skulle kunna vara delaktiga i mitt projekt, t.ex. genom framtagning av prototyper. Då kan det handla om hela möbler eller ytterligare formelement beroende på vad den här studien ger. Men jag ser det inte nu som möjligt att veta nu vad den mynnar ut i. Inom en inte allt för avlägsen framtid har vi förhoppningsvis ett nytt ämnesområde som handlar om CNC-teknik på Steneby, jag ser hur mitt projekt kan utvecklas inom det området framöver. Mitt projekt ger sannolikt ett utökat samarbete mellan Steneby och branschorganisationer inom

möbelindustrin, ett utökat samarbete med möbelindustrin i Tibro, nya samarbeten med andra utbildningar samt kan skapa möjlighet att belysa och utveckla nya områden och verktyg inom pedagogik som behandlar sambandet form-teknik-ekonomi.

Franz James

Lärare på Möbeldesign -inriktning trä, Steneby -Institutionen för Konsthantverk och design

Bilaga 4

Otto Samuelsson

Bilaga A.

Projektplan

Projektplanen, som ska omfatta 5000-10000 tkn, ska innehålla information om:

a. Syftet med projektet.

Människor har alltmer en önskan att uttrycka vilka de är eller var. Detta avspeglas även i livets slutskede. Svenska kyrkan som ansvarar för begravningsväsendet i Sverige ställs därför inför behov och önskemål som leder till nya krav på våra begravningsplatser.

En begravningsplats har både en lång historisk förankring som sakral plats och ett kontinuerligt förnyelsebehov av form och funktion. Järn är som material traditionsbärande på begravningsplatsen, samtidigt ger materialets mångsidighet många uttrycksmöjligheter. Historiskt är järn ett vanligt material i objekt som grindar, räcken, staket, och gravvårdar. Ett nyare exempel är ljusbärare till minneslundar som svarar på människors behov av att minnas sina anhöriga och manifestera sin sorg i form av ljusritual. Individuellt utformade gravvårdar är ett annat exempel. För oss är det intressant och viktigt att få vara med och möta de nya behov och förväntningar som dagens begravningsplatsbesökare har.

Syftet med projektet är:

Att genom materialet järn möta dagens behov av ritual, funktion och konstnärlig gestaltning på begravningsplatsen.

Att vara en del av, och utveckla dagens och framtidens begravningsplatser.

Att vi som lärarlag kan ta del av varandras kompetenser och samtidigt skapa ny kunskap tillsammans.

Att ytterligare fördjupa och utveckla ett område som vi har en lång erfarenhet av inom utbildningen.

Att öppna upp nya arbetsfält för våra studenter i framtida yrkesutövning. 3

b. Den konstnärliga och/eller forskningsmässiga kontexten för projektet. Projektets relevans för det konstnärliga fältet samt, då detta anses påkallat, för konstnärlig forskning och annan forskning.

Projektet kopplar tydligt till Järn & Stål/offentlig gestaltnings konstnärliga fält då projektet behandlar offentligt rum och konstsmide.

Möjliga forskningsområden som projektet kan kopplas till är forskning som bedrivs av landskapsarkitekter, teologi, filosofi, beteendevetenskap, psykologi.

c. Projektets tänkta relevans för verksamheten inom den högskola där den sökande verkar.

Begravningsplatsen som undersökningsområde anknyter väl till Stenebys forskningsplattform med forskningsområdena rum, material och kropp.

Rum, som det speciella offentliga rummet begravningsplatsen utgör.

Material, utifrån det traditionella användandet som beskrivits ovan samt för dess tekniska egenskaper men framför allt för de möjligheter materialet erbjuder till konstnärliga gestaltningar.

Kropp, som en tydlig del av projektet i form av kyrkogårdsbesökarnas interaktion med de objekt och miljöer som gestaltas.

Vi har inom utbildningen J&S/o.g. haft ett antal kurser där våra studenter arbetat med begravningsplatsen som kontext.

2005 Ljusbärare till minneslund. Samarbete med Kyrkogårdsförvaltningen i Jönköping och kyrkogårdschef Lennart Angselius. Projektet ställdes ut på Trädgårdsmässan i Älvsjö -05, Hellekis säteri -05 och Kyrkogårdsmässan i Skövde -06.

2006 Ljusbärare till minneslund. Samarbete med kyrkogårdsförvaltningen i Säffle och kyrkogårdschef Jan Gustafsson med personal. Projektet ställdes ut i Säffle församlingshem -06, Kyrkogårdsmässa i Skövde -06 och visades på Trädgårdsmässan i Älvsjö -07.

2007 Våra studenter deltog i tävlingen "Nya idéer för gamla gravar" som Movium vid SLU i Alnarp utlyst. En förslagstävling runt problematiken med familjegravar som återgått till kyrkogårdsförvaltningen.

2008 Gravvårdsprojekt.

2010 Objekt till minneslund.

2011 Ljus- och blombärare till minneslund. Samarbete med kyrkogårdsförvaltningen i Säffle och kyrkogårdschef Katarina Bjerker med personal. Projektet ställdes ut och redovisades på olika kyrkogårdar inom samfälligheten -11.

Dessa kurser har drivits av Otto Samuelsson. 4

Det finns områden som vi inom utbildningen vill fördjupa för att kunna utveckla dessa projekt ytterligare.

Projektet gagnar förnyelsen inom begravningsväsendet. Det dominerande materialet idag på begravningsplatser är sten i form av gravvårdar, murar och andra installationer. Det finns en önskan om en större mångfald av uttryck och material på begravningsplatser från många kyrkogårdschefer.

Vi vill öppna upp nya möjligheter för studenters framtida yrkesutövande inom Järn & Ståls arbetsområde.

d. Genomförandeplan inklusive uppgifter om presentation, framförande, dokumentation osv.

Tidpunkt då projektet avslutas. Vilka offentliga presentationer planeras?

Första året 2012, vilket denna ansökan avser, kan ses som ett pilotår där största delen av tiden kommer att ägnas åt research och planering inför det andra året.

Det andra året 2013 kommer vara ett år där vi tillsammans i gruppen gör workshops och seminarier utifrån 2012 års slutsatser. Dessa händelser kommer att göras tillsammans med studenter och utomstående experter/yrkesutövare. Extern medsökande kan också bli aktuellt.

Det tredje året 2014 ägnas åt att sammanställa och presentera material i form av utställning och färdigställa en publikation.

2012 kommer var och en i projektet undersöka och utveckla var sitt spår inom kontexten begravningsplats.

Heiner Zimmermann kommer att undersöka, beskriva och utveckla den praktik av att utforma personliga gravvårdar som Heiner och hans far Paul Zimmermann arbetat mycket med. Detta är en mer vanligt förekommande företeelse i Tyskland, även i Sverige är det ofta förekommande att konstnärer får i uppdrag att utforma gravvårdar åt privata kunder.

2010 anordnade Järn & Stål ett seminarium ”Tecken för hågkomst” där erfarenheten av att arbeta med gravvårdar behandlades. Ett referat från slutdiskussionen bifogas (längst ner i dokumentet) som visar vilken speciell roll man som konstnärlig yrkesutövare befinner sig i, i detta sammanhang.

Heiner bidrar även med ett internationellt kontaktnät inom området som beskyddare av Sammlung Sixtus Schmid, världens största samling av smidda gravvårdar. Har också samarbete med Museum für Sepulkralkultur www.sepulkrakmuseum.de. Är medlem i föreningen ”Lebe Wohl” där olika yrkesutövare inom området utvecklar framtidsvisioner. Verlag HEPHAISTOS har visat intresse för att göra en publikation av projektet. Detta gör att projektet även kommer att få en utblick över vad som händer inom begravningsplatskulturen internationellt.

Frågeställningarna i detta undersökningsspår är:

Vilken roll tar man på sig som konsthantverkare i processen att ta fram en gravvård tillsammans med anhöriga?

Vilka eventuella terapeutiska värden kan man se i en sådan process?

Var går gränsen för den konstnärliga integriteten och kundens önskemål? 5

Otto Samuelsson kommer att arbeta med en relativt ny företeelse där kyrkogårdsförvaltningarna "inreder" ett helt kvarter med gravvårdar så kallade "möblerade gravområden". Där sedan människor eller deras anhöriga själva kan välja gravplats. Kyrkogårdsförvaltningen i Jönköping är föregångare i Sverige för den här typen av lösningar.

Förvaltningarna kan vända sig till konstnärer för att få hjälp med gestaltningen av områdena. Dessa uppdrag innefattar allt ifrån formgivning av gravvårdar till hur rummet där de placeras ska ta sig ut. Det finns också utrymme för att utveckla koncept där begravningsplatsbesökarnas nya behov av att manifesteras sin sorg kan erbjudas. Kyrkogårdschef Katarina Bjerker, Säffle kyrkliga samfällighet, har upplåtit ett oplanerat gravkvarter på By kyrkogård i Säffle till projektet. Detta område kan vi använda för de lösningar vi vill prova.

Frågeställningarna i detta undersökningsspår är:

Vilken forskning finns inom fältet om sorgearbete och hur kan man använda sig av den vid utformningen av dessa platser?

Vilka behov finns och vilka rituallyttringar kan möjliggöras för besökarna på platsen?

Exempelvis ljusritual, blomritual, minnessaker, markering av besök.

Hur kan man ge utrymme för personliga uttryck på dessa områden?

Kan dagens sociala medier och internet användas på ett bra och långsiktigt hållbart sätt?

Janne Hilmersson kommer att inrikta sig på hur text och symbolik kan utvecklas på begravningsplatsen. Vilka typer av behov av text och symboler kan finnas idag och i framtiden.

Frågeställningarna i detta undersökningsspår är:

Gravvården har sin minnestavla över vem som ligger begravd. Hur kan dessa utvecklas?

Vilka andra behov av text finns på begravningsplatsen?

Gravrättstiden är idag 25 år. Nya lösningar kan göras där anhöriga efter gravens borttagning kan få med sig ett sista minne.

Hur kan nya och gamla symboler användas för att representera nutida livsåskådningar och inställningar till livet och döden?

Gruppen kommer under 2012 att ha tre seminarier där var och ens resultat kommuniceras och diskuteras. Till ett av dessa vill vi bjuda in en extern expert för att få respons på undersökningarnas relevans. Gruppen kommer att göra en studieresa i Europa under 2012. Skriftlig rapport kommer också att göras över årets resultat. 6

e.

Första året 2012 - resultatet kommer att presenteras och kommuniceras i slutrapporten. Den kommer att delges även genom GUP/GUPEA.

Andra året 2013 - Kommer det ges tillfälle för studenter att delta i seminarier och workshops. Resultatet av aktiviteterna kommer att delges kollegor och allmänhet i form av utställningar, presentationer av workshops resultat. Skriftlig slutrapport kommer att delges via GUP/GUPEA.

Tredje året 2014 - Kommer en publikation att göras som kommer att kunna fungera som slutrapport av projektet. Utställning kommer också att göras. Publikationen kommer att delges via GUP/GUPEA.

Bilaga 5

KU-projekt, Pasi Välimaa

Bilaga A. Projektplan

a) SYFTET MED PROJEKTET

Syftet med projektet är att samla och dokumentera ett fysiskt material i form av anslagstavlor från närområdet Steneby, Dalsland. Efter att ha märkt och studerat materialet kommer projektet ta nästa fas. De frivilliga studenter på Steneby inbjuds till en workshop där det insamlade materialet ligger som inspirationsgrund för workshoppen. Själv kommer jag att ta ställning till vad materialet kan bjuda på för möjligheter för undersökningar i mitt konstnärliga arbete. Slutligen kommer jag att samla den erfarenheten till en utställning med en enkel dokumentation.

b) PROJEKTETS BAKGRUND, KONTEXT OCH RELEVANS

Anslagstavlan är en bestämd yta som är avsedd för att sprida information, både i hemmen och på offentliga platser. Detta projekt ägnas helt och hållet åt det offentliga uterummet och anslagstavlor där, detta för att avgränsa projektet i någon mån och just i det här skedet. De offentliga anslagstavlor har framförallt varit att sprida information och annonser av olika slag. En mer permanent information som tex. tidtabeller och kartor samlas och dessa tavlor får mer en funktion av en informationstavla, ibland inglasade eller inplastade till och med. I detta projekt kommer inte dessa tavlor att tas med utan fokusering ligger just på anslagstavlor utomhus vid offentliga platser.

Människans behov att kunna sprida information har följt oss igenom vår historia. Att rista på marken, på stenar eller i trästammar är nog de urgamla och primitiva sätten som funnits. Att skriva på papper var mycket exklusivt på 1600- talet och ända in på 1700-talet. Prästernas makt och kyrkans predikstol var platsen där informationen lästes från och spred sig vidare, offentliga meddelanden från regeringen osv. Kyrkliga möten och söndagspredikan hade genomslagskraft. Man möttes på marknader och utmed vägen, bytte information för att köpa och sälja det man hade ett behov av. Detta före industrialismen. Så småningom blomstrade fackföreningarna och nykterhetsrörelsen under 1800-talet och samtidigt spred sig järnvägarna med stationerna över Sverige, möteslokaler och lanthandel öppnades. Nu hade folk börjat träffas och informationen kunde lätt spridas på anslagstavlor där. Fler och fler var skrivkunniga och papper hade blivit billigare.

Anslagstavlan tillhör folkhemssverige och hade sin stora period mellan 1920-1950 talet. Egentligen är den ca 120-130 år gammal, som vi känner igen den. På mindre orter och små platser blev den en viktig informationskanal för att kunna berätta om allt som var borttappat, till salu eller möjligen om nöjen, föreställningar och dans. Telefon var fortfarande en exklusiv företeelse och tv fanns inte. Hos anslagstavlan samlades man och hittade det som var aktuellt nära en.

Anslagstavlor finns fortfarande och de används. Intressant är att se dessa relativt ålderdomliga men säkert oerhört direkta informationskanalerna att stå vid vissa viktiga samlingspunkterna runt om i landet. De fyller säkerligen annan funktion än mejl, telefon, sms, köp- och säljtjänsterna. De kräver också sina användares fysiska arbete att bokstavligen sätta upp sina informationsrader så att de stannar i väder och vind. Utöver det här kommer

de nya lapparna och tar plats i tävlandet på ytan. Något rivs bort eller helt brutalt häftar man ett nytt lager information på det gamla eller mindre intressanta annonser, kanske är de också allför slitena och omöjliga att läsa för brukaren. Han som sätter upp nya papper har i vilket fall som helst makt över tavlan och dess lediga ytor.

Jag kan se intressanta spår inom många och gränsöverskridande fält i detta projekt. Utöver allt det som har med information och informationsvetenskap att göra, så tänker jag på den sociala och politiska konsten. Rent fysiskt finns det ett intressant spår i materialiteten och det taktila språket med det rivna pappret. Det bortrivna och sättet att lägga lager på lager på olika sätt bygger upp något. Själva slitaget och utomhusrummet påverkar också. Både orden och bilderna som funnits eller finns, fragmenten och kombinationerna av det allt pålagda som betraktaren kan få se i daggläset. Själva anslagstavlan yta får en karaktär av en lågrelief där det kvarhängande materialet direkt har spår av ett textil språk. På vilket sätt jag kommer att kunna använda mig av det samlade materialet är svårt och inte riktigt relevant att säga i förväg. Säkert leder det till mer inspiration och arbete i materialet. Men själva "samla in materialet" och dokumentera det för mig själv är utgångspunkten i det här projektet innan jag kan gå vidare.

c) TÄNKTA RELEVANS FÖR VERKSAMHETEN INOM DEN HÖGSKOLA DÄR DEN SÖKANDE VERKAR.

Stenebys forskningsstrategi genomsyras av tre ledorden, material, rum och kropp. I mitt tänkta KU-projekt har jag velat fokusera på ett alldeles speciellt område med stark anknytning av rent fysisk materialitet i form av utomhusanslagstavlor. Den materialiteten är utgångspunkten i mitt projekt.

Utöver detta är rummet och platserna av betydelse. Det offentliga rummets påverkan med människors eget agerande ligger också detta som en grund i det materialet jag ska undersöka. Min förhoppning är att det samlade materialet ger mig något som ytterligare kommer att kunna anknyta till dessa tre ord, material, rum och kropp. Vad det kan bli är i nuläget svårt att svara på och är just det som driver mig att sätta igång detta projekt.

d) GENOMFÖRANDEPLAN INKLUSIVE UPPGIFTER OCH PRESENTATION, FRAMFÖRANDE, DOKUMENTATION OSV. TIDPUNKT DÅ PROJEKTET AVSLUTAS. VILKA OFFENTLIGA PRESENTATIONER PLANERAS?

Genomförandet av projektet kommer att starta i höst. Kartläggandet av objekten och själva letandet efter dessa är första delen. Samtidigt med detta ta kontakt med orter där tavlorna ska hämtas från och diskutera när detta är möjligt för dem, också att de kan bytas ut mot nya. Samlingsplatsen för tavlorna kommer att vara i Steneby. Efter fotodokumentationen och märkningen av tavlorna kommer jag att kunna hålla en tänkt workshop med studenterna från TKF. Detta också under höstterminen 2012. Slutligen offentliggörandet av projektet i form av en utställning och dokumentation i form av fotomaterial och ev. en skrift, i slutet på året eller i början på det nya året 2013. I Steneby men gärna även i Göteborg eller i Stockholm.

e) ANGE SÄRSKILT HUR OCH I VILKEN FORM PROJEKTET KOMMER ATT GÖRAS TILLGÄNGLIGT FÖR KOLLEGOR OCH STUDENTER. DELREDOVISNINGAR REKOMMENDERAS.

Jag tänker mig att i samband med workshop med studenterna kommer jag att göra en delredovisning och att jag då kommer att berätta vad som har skett. Vid slutredovisningen kommer jag ta fram bildmaterial som kommer att visas och läggas ut. Detta för att möjliggöra även för dem som inte kan komma och besöka utställningen.

Bilaga 6

Den första och andra naturen

Ansökan om pilotprojekt.

Projektbeskrivning i vardande

Åsa Nyström 20120312

Adjungerande adjunkt, Möbeldesign med inriktning trä
Steneby Institutionen för konsthantverk och design.

Bakgrund

Jag som många andra är uppvuxen nära skogen som generöst erbjudit sig att vara lekplats för fysiska och fantasifantastiska lekar. Det sätter sina spår i ens medvetande och en evig tacksamhet och vördnad uppstår.

Förr var kopplingen till naturen mer avgörande för var och ens överlevnad. Människan var en lika självklar del av naturen som djuren och träden.

Vårt förhållande till naturen har förändrats över tid och ser olika ut i olika kulturer.

Natur är ett brett begrepp som innefattar vildmark, odlad mark eller industrilandskap och kan avse realistiskt eller naturalistiskt eller tillrättalagd, idealiserad natur.

Mina arbeten får ofta sin början i naturen. Ibland följer den med mig in i kulturen via fotografier som jag använder för att bygga upp en ny ”verklighet” med. I andra fall kanske det stannar vid att naturen hjälper mig i processen och vi fortsätter sedan med vårt på varsitt håll. På ett vis kan man kanske säga att naturen är min metod att hitta in till något som känns angeläget för mig.

I ”Saker” av Peter Cornell skriver han; De anonyma bruksföremålen bildar en andra natur.

Där rör vi oss var dag medan vi kanske mera sällan besöker den första naturen, skogen, havet, bergen. Vardagens bruksting väntar tyst och stilla på att betjäna oss. Betraktade i ett visst ljus och perspektiv kan tingen förvandla människan och världen, ungefär som de vises sten i alkemin.

Varje stilleben är en personlig gestaltning som byggs upp av föremål som valts och placerats på ett visst sätt i ett tryggt rum. Den eventuella dramatiken byggs upp genom placeringen av och förhållandet mellan tingen. Ett samtal förs på olika plan. När man väljer motiv visar man vad man anser vara viktigt och meningsfullt.

Landskapsbilden både speglar och omvänt påverkar vår natursyn.

”Och när Pangloss sedan gång från annan påminner Candide om att allt har ett sammanhang i denna den bästa av världar svarar han enbart ”Väl talat. Men vi måste odla vår trädgård.” Ur Voltairs, Candide

”Och varje landskap, varje skiftning i landskapet, innehåller alla möjliga landskap. Och detta liv innehåller alla möjliga liv” Gunnar Ekelöf

**Utveckling av en forskningsmiljö
vid Steneby**

En KU-rapport

2012-01-01

Anna-Lill Nilsson

Utbildnings- och Forskningsstrategi vid Institutionskollegiet Konsthantverk och Design på Steneby

Inledning

Steneby är samlingsnamnet på utbildnings- och kulturverksamheten i Dals Långed.

Förutom högskoleutbildningarna Järn & Stål / offentlig gestaltning, Möbeldesign med inriktning trä, Textil- Kläder – Formgivning och Masterprogrammet i Tillämpad Konst, finns inom Stiftelsen Stenebyskolan ett- och tvååriga högskoleförberedande utbildningar samt yrkesutbildningar.

Dessa utbildningar fokuserar också huvudsakligen på materielområdena trä, metall och textil.

Möbeldesign

Möbeldesign med inriktning trä arbetar med produktutveckling och tillverkning av möbler för dagens och framtidens behov. Utbildningen ger verktyg för ett framtida arbete inom området möbeldesign och ger fördjupad kunskap inom hantverket möbelsnickeri samt tydliggör dessa områdens relation till varandra

Järn & Stål

Järn & Stål - offentlig gestaltning arbetar konstnärligt i stora format, främst genom smide och andra tillverkningsstekniker i stål, för offentliga rum och har Europas bästa förutsättningar för att utveckla detta. I den 1200 kvadratmeter stora smedjan, ges förutsättningar till ett mångsidigt, tredimensionellt, experimentellt skapande med form, funktion och material.

Textil – Kläder - Formgivning

Textil - Kläder – Formgivning arbetar i relation till kropp och rum, varav scenen är ett av dessa rum. Programmet ger verktyg för arbete med kostym, textil formgivning, konst och konsthantverk i egen verksamhet eller som anställd.

Om helheten

I alla utbildningar ingår kurser i visuell gestaltning och kommunikation samt teori och historia.

Arbetet inom utbildningarna bedrivs projektbaserat på ett utforskande, gestaltande och reflekterande sätt mot offentliga och privata sammanhang i både fiktiva och skarpa situationer. Fördjupade kunskaper i materialen ger spetskompetens, samtidigt som det också vidgar förståelsen för andra material.

Steneby spelar en viktig regionalpolitisk roll genom att medverka i lokala, och regionala nätverk, initiera olika typer av samarbeten med Bengtsfors kommuns skolor samt med andra aktörer i Dalsland. Steneby ingår i Fyrklövern⁶ tillsammans med Dalslands konstmuseum, Not Quite och Halmens hus. Skolan erbjuder ett kombinerat folk och universitetsbibliotek och arrangerar utställningar i Steneby konsthall samt föreläsningar som är öppna för en allmänhet. Steneby deltar i kulturprojekt inom Västra Götalandsregionen, såsom designprojektet Ur Skog⁷. Steneby skapar också arbetstillfällen i landskapet.

⁶ http://www.fou.nu/info/dir/ansokan/47751/avsiktsforklaring_fyrklovern.pdf 20121227

⁷ <http://urskogdalsland.blogspot.se/2010/11/ur-skog-dalsland-ett-designprojekt.html> 20121227

Möbelföretag från bl.a. Tibro har också varit samarbetspartners till utbildningen i möbeldesign. Öppningar finns också för samarbete med möbelföretag på orten. Studenterna från Institutionskollegiet *Konsthantverk och design* vid Steneby är en del av miljön i Bengtsfors och Dals Långed genom sociala interaktioner och via artefakter som placeras i den offentliga miljön.

Utveckling av en utbildnings- och forskningsstrategi

Institutionskollegiet, *Konsthantverk och Design*, på Steneby har under de senaste åren arbetat med sin utbildnings- och forskningsstrategi. En forskningsgrupp med representanter från de tre avdelningarna har samlats och försökt ringa in vad forskning kan vara vid Steneby. Beslut togs för två år sedan att i första hand arbeta på att skapa en forskningsmiljö. 2011 samlades hela högskolan i ett seminarium under två dagar för att inventera kunskap och tydliggöra kunskapsområden. Utifrån detta material har möjliga forskningsområden för Steneby formulerats.

Forskningen på Steneby har hittills bestått av fem KU-projekt varav två förlängts till tre respektive fyra år samt professorers och lärares praktiker.

Arbetet med att skapa ett forskningsklimat på Steneby handlar om att fortsatt stimulera den forskande attityden i undervisningen och om att arrangera föreläsningar och utställningar följt av engagerade samtal och kritisk reflektion. Skolan agerar värdar för forskningsseminarier och workshops. Det finns en fristående kurs på avancerad nivå för konsthantverkare och designers som behöver tid och plats för att fördjupa och formulera sig inför eventuellt framtida forskningsarbete. Artists in residens projekt, har startats och kommer att följas av flera. Medel har också avsatts för lärare att delta i forskningsseminarier och föreläsningar på olika platser och på så sätt bygga upp en förståelse för och ge insikt i forskningsproblematiken.

Inventering av Stenebys undervisnings- och kunskapsområden

Forskningsseminariet mars 2011 startades med orientering och inspiration under rubriken "Vad kan konstnärlig forskning vara"? Ole Lützov Holm, lärare och kompositör, från HSM berättade om sin forskning, *Mot konstmusikens utvidgade fält*.

Efter två dagars samtal inom och över disciplingränserna utkristalliserades följande gemensamma kunskaps- och undervisningsområden på Steneby:

Material och teknik som bärare av uttryck.

Kroppen som identitet och kunskapsbärare

Interaktioner med rummet i form av plats, scen, offentligt rum, samhälle osv.

Material och teknik som bärare av uttryck.

Materialen och teknikerna har funnits i utbildningarnas centrum från Stenebys start men från slutet av sjuttioalet har skolan också satsat på utveckling av undervisning i gestaltande

ämnen och dessa har alltmera integrerats i varje ämnesområde för att idag vara en likvärdig del i utbildningarnas innehåll. Kunskap om material och teknik är en förutsättning på Steneby men det krävs insikt i gestaltungsproblematik, omvärldsorientering och förmåga att placera sitt arbete i en historisk och samtida kontext för att arbetet skall nå kvalitetsmålen. Materialet kan beskriva förvandlingar och på så sätt bära en berättelse. Teknikers estetik kan undersökas och utvecklas. Materialet kan vara utgångspunkten eller kan väljas efter koncept, det innehåll, som ska undersökas och förmedlas. Inget material äger konstnärligt värde i sig, men materialbaserade utgångspunkter öppnar för andra typer av metoder och processer än vad helt konceptbaserat arbete gör.

I det materialbaserade området arbetar de flesta av skolans professorer och lärare. Ett konkret exempel kan man finna på Galleri Ingrid Molin⁸ där professor Pasi Välimaa bearbetat materialet med klassiska textila tekniker som färgning och broderi och genom dessa erhållit en förvandling där materialet bär berättelser om naturens växande och det nordiska ljuset. Han deltar också med broderi på utställningen Slow Art⁹ på Nationalmuseum 10 maj 2012-10 februari 2013 som handlar om perspektiv på tid och tillverkningsprocesser. Ett annat exempel är professor Mats Aldéns arbete med ståltråd och plåt, trä och gjutning av polyuretan i möbelgrupperna "WIRE", "SUNSET", "LOWCHAIR" samt i trästolarna "SAGA" och "AXEL" m.fl., som både material och teknik undersökningar. Resultatet kan ses på Nolas webbsida¹⁰.

Kroppen som referenspunkt

Att vara kropp har både fysiska, kulturella och personliga aspekter. Att vara kropp handlar om identitet, kommunikation, rörelse förmåga, mått, spår, avtryck m.m. Alla utbildningsinriktningar på Steneby relaterar till kropp på något sätt. I den textila utbildningen är att vara kropp centralt i samtalen om uttryck och identitet. Kroppen som metafor är också viktig i den textila utbildningen, då nästan all textil på något sätt refererar till kropp. För möbeldesign är kroppens mått en viktig infallsvinkel i form av brukaren som med sin kropp interagerar med artefakten. I Järn & Ståls arbete med det offentliga rummet är kroppen viktig både som brukare och metafor. "Kropp är" skriver Otto Samuelsson Järn & Stål, i en ansökan om KU-medel, *en tydlig del av projektet, i form av kyrkogårdsbesökarnas interaktion med de objekt och miljöer som gestaltas*¹¹.

⁸ http://www.galleriingermolin.se/2010/index.html_20120505

⁹ http://www.nationalmuseum.se/sv/Utstallningar/Aktuella-utstallningar/Slow-Art/_20121227

¹⁰ <http://www.nola.se/sv/produkter/sok?query=Mats+Ald%C3%A9n> 20121227

¹¹ https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/31790/1/gupea_2077_31790_1.pdf 20121227

Interaktioner med rummet i form av plats, scen, offentligt rum, samhälle osv.

Rum; rumslighet, plats, scen, offentligt rum, samhälle, rummet är något som förenar alla utbildningar på Steneby, såväl det faktiska rummet som begreppet rum och dess olika implikationer. Järn & Stål /offentlig gestaltning hänvisar redan i sitt namn till det offentliga rummet vilket är ett av de rum som Konsthantverk och Design på Steneby arbetar med. För Möbeldesign handlar arbetet lika mycket om interaktioner i sociala och politiska rum som om det konkreta rum som skall inredas. Exempel på detta kan ses i Franz James KU-ansökan; *Jag har i mitt arbete som möbeldesigner besökt tillverkning i Norden, Europa, östra Europa och Asien. Med de stigande priserna på drivmedel och växthuseffektens verkningar ser jag det inte som en hållbar utveckling att importera möbler i den utsträckning vi gör idag. Detta är ett av skälen till att jag vill göra det här projektet, det är också i linje med att vi på möbeldesign Steneby har antagit en policy att bara använda lokalproducerat dalsländskt virke, en riktning jag gärna ser att svensk möbelindustri går mot*¹².

För konkreta exempel se projektet UR Skog¹³

Professor Heiner Zimmermann¹⁴ arbetar likaledes med rummets många tillämpningsområden i sakrala och ceremoniella artefakter för kyrkor och begravningsplatser.

Textils arbete med utgångspunkt i att vara kropp måste de facto relatera till rummet som kroppens plats och mötesplatsen för mänsklig kommunikation. Andra undervisningsområden på Steneby som är gemensamma för alla discipliner såsom teori och visuellgestaltning diskuterar rumsliga och kroppsliga aspekter på en basalare mer begreppslig nivå.

För alla utbildningar och ämnen tillsammans gäller att man arbetar med material och skapar artefakter för kropp och rum med *livsvärlden*¹⁵ som utgångspunkt. "Att vara kropp" är referenspunkt för såväl analys som intuitivt arbete.

*Jag söker undersöka skriver Alexander Grüner från den textila utbildningen, något om relationen mellan material och teknik (tråden och dess uppbyggnad) i mötet med sociala/politiska rum. Antyder materialet något annat än det man ser? Öppnar materialet för något annat*¹⁶?

Syfte

Syftet med en forskningsstrategi och forskning på Steneby är att utveckla Institutionskollegiet *Konsthantverk och designs utbildningar* och kunskapsområden, att utveckla synergieffekter mellan kunskapsområden, att bygga upp en kritisk massa och att genom att vara en stark röst bidra till de omgivande samhällenas utveckling. Utan en forskningsetablering stagnerar

¹² https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/31790/1/gupea_2077_31790_1.pdf 20121227

¹³ <http://urskoqdalsland.blogspot.se/20121227>

¹⁴ <http://www.atelierzimmermann.com/sepulkral/> 20121227

¹⁵ Kvale, Steinar. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur 2006 sid 55

¹⁶ https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/31790/1/gupea_2077_31790_1.pdf

utvecklingen av Stenebys kärnämnen, material och teknik, som har sina rötter i urgamla hantverkstraditioner. Traditionerna behöver både utforskas, kritiskt granskas, utvecklas och provas i nya kontexter. Genom att samlas kring en forskningsstrategi kan arbetet med att utveckla institutionskollegiets utbildningar fokuseras samtidigt som hänsyn kan tas till den lika viktiga utvecklingen av enskilda lärares praktiker.

Viktiga ställningstaganden i vår utbildning- och forskningsstrategi.

I kunskapssökande och utbildning vid Institutionskollegiet Konsthantverk och Design på Steneby är *livsvärlden*¹⁷ och den empiriska erfarenheten alltid utgångspunkten. Det är i *livsvärlden*, i den egna erfarenheten som frågorna föds. Frågorna kan ställas i relation till en rik tradition, samhällliga behov, relevanta filosofier och till en omvärld i rörelse. Intentionen är att likställa empiri och teori och låta dessa båda tillsammans interagera, för att söka och formulera angelägen kunskap för de olika ämnesområdena i material och text.

Mål och genomförande

Kunskapsinventeringen och formuleringen av de gemensamma områdena material, kropp och rum gav förhoppningen om att specifika forskningsområden skulle kunna formuleras så att de ger näring till både helheten och dess ingående delar.

I det KU-projekt som institutionskollegiet har bedrivit har följande områden specificerats.

- **Materialets möjligheter, uttryck och funktion i bestämda sammanhang**
- **”Att vara kropp” som referenspunkt i det dagliga arbetet som konsthantverkare och designer.**

Material och rum har här sammanförts till ett område, då det knappast är möjligt att undersöka ett material utan kontext. Rummet är visserligen det område som alla avdelningar berör lika mycket, ändå är det knappast troligt att kunskapen om rummet på Steneby skulle vara djupare eller vidare än på andra skolor. Här borde skolan verka för samarbete med andra institutioner som har rummet som sitt främsta mål, arkitektur, landskapsarkitektur, inredningsdesign men också med scenskolor, och områdena sociologi, filosofi och psykologi. Rummet är en nödvändighet men är inte Stenebys huvudområde. Materialet däremot är Stenebys huvudområde och det är i att vara kropp som vi möter materialet såväl under processen som i en artefakt. Den kunskap som vi upplever kroppsburen är central i relation till rummet i konsthantverk och i materialspecifik konst och design. I am my body, but ”I am

¹⁷ (*Livsvärlden* (tyska) *die Lebenswelt*) är ett filosofiskt begrepp, som ibland även används inom samhällsvetenskaperna, och avser den förnimbara, subjektiva världen som den enskilda människan upplever den. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Livsv%C3%A4rlden>)

the space, where I am” skriver poeten Noel Arnaud¹⁸. Det här är ett område där dansare och skådespelare ofta rör sig men med focus på just rummet. Här skulle Steneby kunna bidra med mycket kunskap och kunskapsutveckling vad gäller kroppsaspekter av lärande, *Kunskap i handling*¹⁹, minne, spår, metaforer och referenser med utgångspunkt i att vara kropp. En forskning om skapande processer med utgångspunkt i material och kropp skulle också med fördel kunna bedrivas i samarbete med pedagogen i Göteborg eller på andra platser. En angelägen fråga då estetiska och kroppsliga ämnen förlorar allt mer plats i utbildningssystemet.

För en fortsatt utveckling krävs en öppen experimentell attityd i en tillåtande atmosfär och ett ständigt pågående reflekterande samtal. För att åstadkomma detta krävs i sin tur resurser i form av tid och pengar för kompetensutveckling av lärarpersonalen. I dag finns t.ex. ingen disputerad lärare och personalen har mycket begränsad tid för kollegiala samtal och samarbeten över disciplingränserna. I arbetet har det varit av största vikt att göra forskningsutvecklingen till en angelägenhet för alla.

Bara genom samarbete, kritisk reflektion och genom kollegialt stöd och uppmuntran, kan denna mindre enhet som *Institutionskollegiet Konsthantverk och Design* på Steneby utgör bli den centrala plats som den, genom lokalisering och verkstäder, har möjlighet att bli för konsthantverk och materialbunden konst och design.

Artist in Residence är fortsatt en central faktor i denna utveckling.

Lärarpersonalen uppmanas att söka KU-medel och pedagogiska utvecklingspengar, samt söka medel från Vetenskapsrådet. Kollegiet uppmanas också att söka samarbeten, söka och delta i kulturarvsprojekt.

Kursen på avancerad nivå fortsätter och vi arbetar på att utveckla denna genom mera kontakt med andra utbildningar inom GU för att öka den kritiska massan i relation till utbildningen.

På Stenebys forskningsseminarium underströks gång på gång vikten av samtal, av olika kvalitet. HDK vid Steneby behöver fortsätta att utveckla en kreativ, skapande dialog mellan disciplinerna. Skolan behöver också mera av kritiskt reflekterande samtal kring konstnärligt arbete och verksamheten i stort. Genom att sedan juli 2012 tillhöra den större institutionen HDK hoppas kollegiet vid Steneby på att kunna delta i ett vidare samtal. Det pågående samtal som den konstnärliga forskningen initierar i motsats till den ensamma konsthantverkaren/konstnären i sin verkstad/ateljé som strävar efter största möjliga unicitet. Arbetet med utbildnings- och forskningsstrategin fortsätter kontinuerligt.

¹⁸ Pallasmaa, Juhani. *Eyes of the skin.*, 2005 Great Britain: Wiley-Academy, Wiley John & Sons Ltd., sid. 64

¹⁹ Molander, Bengt. *Kunskap i handling.* Göteborg: Bokförlaget Daidalos, 1996

Källförteckning

Molander, Bengt. *Kunskap i handling*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos, 1996

Pallasmaa, Juhani. *Eyes of the skin.*, 2005 Great Britain: Wiley-Academy, Wiley John & Sons Ltd., sid. 64

http://www.fou.nu/info/dir/ansokan/47751/avsiktsforklaring_fyrklovern.pdf 20121227

<http://urskogdalsland.blogspot.se/2010/11/ur-skog-dalsland-ett-designprojekt.html> 20121227

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/31790/1/gupea_2077_31790_1.pdf 20121227

<http://urskogdalsland.blogspot.se/> 20121227

<http://www.atelierzimmermann.com/sepulkral/> 20121227

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Livsv%C3%A4rlden>) 20121227